ОКРЕМА ДУМКА

судді Конституційного Суду України Петра ФІЛЮКА щодо Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційною скаргою Падєріна Володимира Олександровича щодо відповідності Конституції України (конституційності) пункту 5 частини першої статті 46 Закону України „Про вищу освіту“

Конституційний Суд України 11 березня 2026 року ухвалив Рішення № 2-р(I)/2026 у справі за конституційною скаргою Падєріна Володимира Олександровича щодо відповідності Конституції України (конституційності) пункту 5 частини першої статті 46 Закону України „Про вищу освіту“ (далі – Рішення), яким:

– визнав таким, що відповідає Конституції України (є конституційним), пункт 5 частини першої статті 46 Закону України „Про вищу освіту“ (далі – Закон);

– вказав, що пункт 5 частини першої статті 46 Закону , застосований у постанові Київського апеляційного суду від 3 жовтня 2023 року у справі Падєріна Володимира Олександровича, суд витлумачив у спосіб, що не відповідає Конституції України.

На підставі статті 93 Закону України „Про Конституційний Суд України“ вважаю за потрібне викласти окрему думку щодо Рішення.

1. У частині першій статті 89 Закону України „Про Конституційний Суд України“ закріплено вимоги до рішення Конституційного Суду України:

„Рішення Суду містить:

1) вступну частину із зазначенням:

<…>

г) переліку учасників конституційного провадження;

2) описову частину із зазначенням:

а) вимог конституційного подання, конституційної скарги;

б) повної назви, дати ухвалення, порядкового номера акта, конституційність якого оспорюється, назви органу або посадової особи, які ухвалили акт, що є предметом розгляду в Суді".

У вступній частині Рішення зазначено:

„Заслухавши суддів-доповідачів Барабаша Ю.Г., Грищук О.В. та дослідивши матеріали справи, зокрема позиції, що їх висловили: Президент України Зеленський В.О., Голова Верховної Ради України Стефанчук Р.О., Освітній омбудсмен України Лещик Н.В., науковці: Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого – доктор юридичних наук, професор кафедри адміністративного права та адміністративної діяльності Коваленко Л.П., доктор юридичних наук, доцент кафедри адміністративного права та адміністративної діяльності Мех Ю.В., доктор юридичних наук, доцент кафедри адміністративного права та адміністративної діяльності Солнцева Х.В., доктор юридичних наук, професор Георгієвський Ю.В.; Національного університету „Києво-Могилянська академія" – доктор юридичних наук, професор Шевчук С.В., доктор юридичних наук, професор Ключковський Ю.Б., кандидат юридичних наук, доцент Іщенко Ю.В., кандидат юридичних наук, доцент Лобач О.М.; Інституту держави і права імені В.М. Корецького Національної академії наук України – доктор юридичних наук, професор Оніщенко Н.М., молодший науковий співробітник відділу міжнародного права та права ЄС Ходош В.В.; Національної академії педагогічних наук України – доктор філософських наук, професор Кремень В.Г.; Національного університету фізичного виховання і спорту України – доктор філософії з права Пижов О.М.; Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського – доктор юридичних наук, професор Мельничук О.Ф.; Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича – кандидат юридичних наук, доцент кафедри публічного права Білоскурська О.В.; Київського національного університету імені Тараса Шевченка – кандидат юридичних наук, асистент кафедри конституційного права Бондаренко Б.О."

Крім того, у підпункті 1.2 пункту 1 описової частини Рішення **на 4 сторінках** містяться ще й цитування власних позицій зазначених осіб.

Відповідно до статті 70 Закону України „Про Конституційний Суд України“ учасниками конституційного провадження є суб'єкт права на конституційну скаргу (уповноважена особа, що діє від його імені) та орган або посадова особа, які ухвалили акт, що є предметом розгляду в Конституційному Суді України (далі – учасник конституційного провадження), а також залучені Конституційним Судом України до участі у розгляді справи органи та посадові особи, свідки, експерти, спеціалісти, перекладачі та інші особи, участь яких необхідна для забезпечення об'єктивного і повного розгляду справи (далі – залучений учасник конституційного провадження); про залученого учасника конституційного провадження до участі у засіданні або пленарному засіданні сенату Конституційного Суду України відповідно сенат Конституційного Суду України постановляє ухвалу (частини перша, друга).

Перший сенат Конституційного Суду України Ухвалою від 24 квітня 2024 року № 30-у/2024 постановив «розглянути справу за конституційною скаргою Падєріна Володимира Олександровича щодо відповідності Конституції України (конституційності) пункту 5 частини першої статті 46 Закону України „Про вищу освіту“ на своєму пленарному засіданні у формі письмового провадження».

Отже, Перший сенат Конституційного Суду України у вступній частині Рішення навів перелік осіб, а в підпункті 1.2 пункту 1 описової частини Рішення навів цитування власних позицій осіб, які не були учасниками конституційного провадження та залученими учасниками конституційного провадження. Зазначені позиції були надані на запити судді-доповідача у справі.

Водночас, всупереч вимогам Закону України „Про Конституційний Суд України“ Рішення набрало форми протоколу засідання спеціалізованої вченої ради, а не Рішення Конституційного Суду України, що є істотним формальним недоліком.

2. Відповідно до частини першої статті 89 Закону України „Про Конституційний Суд України“ рішення Конституційного Суду України має містити також „мотивувальну частину із зазначенням положень Конституції України, відповідно до яких Суд обґрунтовує своє рішення“.

Конституційний Суд України у мотивувальній частині Рішення послався на:

– Конституцію України (частина перша статті 53, стаття 54, пункт 22 частини першої статті 92);

– Кодекс законів про працю (стаття 140, стаття 147);

– Закон (пункти 1, 5, 11 частини першої статті 1, частина перша статті 27, пункт 1 частини першої статті 32, стаття 44, частина перша статті 46);

– Закон України „Про освіту“ (пункт 18 частини першої статті 1, абзац четвертий частини шостої статті 42);

– Закон України „Про державну службу“ (частина перша статті 64);

– Закон України „Про Конституційний Суд України“ (частина третя статті 89);

– наказ Міністерства освіти і науки України „Про затвердження Типового договору про надання платної освітньої послуги для підготовки фахівців“ від 7 вересня 2020 року № 1113 зі змінами;

– Положення про особливості користування гуртожитками закладів фахової передвищої та вищої освіти, затверджене наказом Міністерства освіти і науки України від 21 листопада 2019 року № 1452;

– Спільний висновок Венеційської Комісії „За демократію через право“ (Венеційська Комісія) та Генерального Директорату з прав людини та правових питань Ради Європи щодо Закону України „Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо недопущення зловживань правом на оскарження“, ухвалений Венеційською Комісією на її 84-му пленарному засіданні 15–16 жовтня 2010 року;

– Директиву Ради 93/13/ЄЕС від 5 квітня 1993 року про несправедливі умови споживчих договорів (преамбула);

– рішення Суду справедливості Європейського Союзу „*Karel de Grote – Hogeschool Katholieke Hogeschool Antwerpen VZW v Susan Romy Jozef Kuijpers*“ від 17 травня 2018 року C-147/16;

– рішення Конституційного Суду Республіки Хорватія від 26 січня 2000 року № U-I-902/1999.

Отже, Перший сенат Конституційного Суду України, намагаючись обґрунтувати Рішення, застосував лише три статті Конституції України та не послався на жодне з рішень Конституційного Суду України.

Проаналізувавши національне законодавство, застосувавши міжнародні акти та документи, що мають рекомендаційний характер, пославшись на іноземні джерела, які не визнані джерелом права в Україні, та не виявивши порушень Конституції України оспорюваним положенням Закону, Конституційний Суд України в пункті 9 мотивувальної частини Рішення зазначив, що „Київський апеляційний суд у постанові від 3 жовтня 2023 року у справі Падєріна В.О. неправильно кваліфікував відповідальність, застосовану до нього, як дисциплінарну та, відповідно, хибно оцінив підставу для відрахування, передбачену пунктом 5 частини першої статті 46 Закону № 1556, тобто застосував указаний припис Закону № 1556, витлумачивши його у спосіб, що не відповідає Конституції України“.

Конституційний Суд України неодноразово зазначав, що **вирішення питань застосування судами України законів України не належить до його компетенції; правозастосовна діяльність полягає в індивідуалізації норм права щодо конкретних суб'єктів і конкретних випадків, тобто в установленні фактичних обставин справи і підборі юридичних норм, які відповідають цим обставинам; пошук та аналіз таких норм з метою їх застосування до конкретного випадку є складовою правозастосування і не належить до повноважень Конституційного Суду України** [Ухвала Великої палати Конституційного Суду України від 19 червня 2018 року № 39-у/2018; Ухвала Першого сенату Конституційного Суду України від 9 вересня 2020 року № 18-уп(I)/2020; ухвали Другого сенату Конституційного Суду України

від 20 листопада 2019 року № 70-у(ІІ)/2019, від 1 квітня 2020 року № 5-уп(ІІ)/2020, від 22 липня 2020 року № 15-уп(ІІ)/2020, від 4 листопада 2020 року № 24-уп(ІІ)/2020, від 17 лютого 2021 року № 1-уп(ІІ)/2021, від 7 вересня 2022 року № 5-уп(ІІ)/2022, від 10 травня 2023 року № 35-у(ІІ)/2023].

Рішенням Конституційний Суд України всупереч власним попередньо сформованим юридичним позиціям та поза межами своїх повноважень втрутився в мотиви ухвалення Київським апеляційним судом постанови від 3 жовтня 2023 року у справі Падєріна Володимира Олександровича, однак не зазначив, яким саме нормам Конституції України не відповідає спосіб тлумачення оспорюваного положення Закону.

3. Солом'янський районний суд міста Києва рішенням від 1 червня 2023 року позов Падєріна Володимира Олександровича до Національного авіаційного університету задовольнив у повному обсязі.

Київський апеляційний суд постановою від 3 жовтня 2023 року зазначене рішення Солом'янського районного суду міста Києва змінив лише в частині мотивів та підстав задоволення вимог позову.

Верховний Суд у складі колегії суддів Третьої судової палати Касаційного цивільного суду ухвалою від 31 січня 2024 року відмовив у відкритті касаційного провадження, оскільки касаційна скарга подана на судові рішення у справі незначної складності, що не підлягають касаційному оскарженню.

Отже, стрижневим є факт, що **рішення Солом'янського районного суду міста Києва від 1 червня 2023 року та постанова Київського апеляційного суду від 3 жовтня 2023 року ухвалені на користь Падєріна Володимира Олександровича, судовий розгляд справи завершився задоволенням позовних вимог позивача у повному обсязі.**

З наведеного вбачається, що не порушене жодне право людини, гарантоване розділом ІІ „Права, свободи та обов'язки людини і громадянина" Конституції України, яке могло би бути порушене внаслідок застосування оспорюваного положення Закону.

Відповідно до пункту 6 частини другої статті 55 Закону України „Про Конституційний Суд України“ конституційна скарга має містити, зокрема, обґрунтування тверджень щодо неконституційності закону України (його окремих положень) із зазначенням того, яке з гарантованих Конституцією України прав людини, на думку суб’єкта права на конституційну скаргу, зазнало порушення внаслідок застосування закону.

Згідно з Законом України „Про Конституційний Суд України“ сенат Конституційного Суду України закриває конституційне провадження у справі, якщо під час пленарного засідання будуть виявлені підстави для відмови у відкритті конституційного провадження, передбачені статтею 62 цього закону (частина четверта статті 63); підставою для відмови у відкритті конституційного провадження у справі є неприйнятність конституційної скарги (пункт 4 статті 62).

Отже, Конституційний Суд України не знайшов будь-якого порушення права людини, гарантованого Конституцією України під час розгляду справи за конституційною скаргою Падєріна Володимира Олександровича, тож цілком логічним, послідовним і аргументованим фіналом розгляду цієї справи мало стати постановлення ухвали про закриття конституційного провадження у цій справі у зв’язку з неприйнятністю конституційної скарги.

Суддя
Конституційного Суду України **Петро ФІЛЮК**

Секретаріат Конституційного Суду України № 1